

Bangalórske zásady správania sudcov

Návrh znenia kódexu o správaní sudcov bol prijatý Súdnu skupinou na posilnenie sudcovskej integrity v Bangalore v roku 2001 a revidovaný počas stretnutia predstaviteľov spravodlivosti za okrúhlym stolom, ktoré sa konalo v Haagu 25. až 26. novembra 2002.

PREAMBULA

VZHLADOM NA TO, ŽE Všeobecná deklarácia ľudských práv uznáva základný princíp, že každý bez rozdielu má právo na spravodlivé a verejné konanie pred nezávislým a nestranným súdom pri rozhodovaní o právach a povinnostiach a akejkol'vek obžalobe,

VZHLADOM NA TO, ŽE Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach zaručuje rovnosť všetkých ľudí pred súdom a právo každého na to, aby bolo o trestných veciach či o žalobách týkajúcich sa práv a povinností rozhodované bez zbytočných prietahov v rámci spravodlivého a verejného konania vedeného príslušným, nezávislým a nestranným súdom ustanoveným zákonom,

VZHLADOM NA TO, ŽE uvedené základné princípy a práva sú uznávané a odzrkadľujú sa tiež v regionálnych dokumentoch týkajúcich sa ľudských práv, vo vnútroštátnych ústavných a zákonných predpisoch, v obyčajovom práve, v sudcovských konvenciách a tradíciách,

VZHLADOM NA TO, ŽE význam príslušného, nezávislého a nestranného súdnictva na ochranu ľudských práv je ešte umocnený skutočnosťou, že výkon všetkých ďalších práv v konečnom dôsledku závisí od riadneho výkonu spravodlivosti,

VZHLADOM NA TO, ŽE príslušné, nezávislé a nestranné súdnictvo je podobne významné pri plnení úlohy súdov zachovávať ústavnosť a princíp právneho štátu,

VZHLADOM NA TO, ŽE dôvera verejnosti v súdny systém a morálnu autoritu a integritu sudcov má v modernej demokratickej spoločnosti najvyššiu dôležitosť,

VZHLADOM NA TO, ŽE je podstatné, aby sudcovia samostatne a spoločne rešpektovali a vážili si súdny úrad, ktorý je prejavom dôvery verejnosti, a aby sa usilovali zvyšovať a udržiavať dôveru v súdny systém,

VZHLADOM NA TO, ŽE primárnu zodpovednosť za zlepšovanie a udržiavanie vysokej úrovne správania sudcov nesú súdne orgány v jednotlivých krajinách,

A VZHLADOM NA TO, ŽE Základné princípy nezávislosti súdnictva prijaté OSN majú zabezpečiť a podporovať nezávislosť súdnictva a sú adresované v prvom rade jednotlivým štátom,

účelom NASLEDUJÚCICH ZÁSAD je stanoviť normy etického správania sudcov koncipované tak, aby sudcom poskytovali návod a súdnictvu rámec na dohľad nad správaním sudcov. Účelom týchto zásad je zároveň pomáhať predstaviteľom výkonnej moci a zákonodarnej moci, právnikom a verejnosti všeobecne lepšie porozumieť súdnictvu a poskytnúť mu náležitú podporu. Tieto zásady vychádzajú z predpokladu, že sudcovia

sa za svoje správanie zodpovedajú príslušným orgánom zriadeným na udržiavanie sudcovských štandardov, ktoré sú samy nezávislé a nestranné a ich úlohou je dopĺňať, a nie rušiť existujúce právne normy a normy správania sudcov, ktoré sú pre sudcu záväzné.

Hodnota 1

NEZÁVISLOSŤ

Zásada

Sudcovská nezávislosť je základnou požiadavkou právneho štátu a základnou zárukou spravodlivého súdneho procesu. Sudca je teda povinný zachovávať sudcovskú nezávislosť ako v osobných, tak aj v jej inštitucionálnych aspektoch a byť v tomto smere príkladom.

Aplikácia

1.1 Sudca je povinný vykonávať sudcovskú funkciu nezávisle, a to na základe vlastného zhodnotenia skutkových okolností a v súlade so svedomitým výkladom práva. Nesmie pritom brať ohľad na žiadne priame alebo nepriame vonkajšie vplyvy, podnety, tlaky, vyhrážky či zásahy ktorejkoľvek strany alebo z akéhokoľvek dôvodu.

1.2 Sudca musí byť nezávislý vo vzťahu k spoločnosti všeobecne, ako aj vo vzťahu ku konkrétnym stranám súdneho sporu, o ktorom musí rozhodnúť.

1.3 Sudca nielenže nesmie mať akékoľvek nevhodné väzby na výkonnú alebo zákonodarnú zložku vlády a je povinný brániť sa ich prípadnému vplyvu, ale musí sa ako nezávislý javiť aj objektívnemu pozorovateľovi.

1.4 Pri výkone sudcovských povinností je sudca povinný konať nezávisle od svojich kolegov z justície, pokiaľ ide o rozhodovanie, ktoré je sudca povinný vykonávať nezávisle.

1.5 Sudca je povinný podporovať a dodržiavať záruky výkonu sudcovských povinností s cieľom zachovania a zlepšovania inštitucionálnej a funkčnej nezávislosti súdnictva.

1.6 Sudca je povinný preukazovať a presadzovať správanie na vysokej úrovni, a to s cieľom posilnenia dôvery verejnosti v súdnictvo, ktorá je základom zachovania sudcovskej nezávislosti.

Hodnota 2

NESTRANNOSŤ

Zásada

Nestrannosť je základným predpokladom výkonu sudcovskej funkcie. Vzťahuje sa nielen na rozhodnutie ako také, ale aj na postup pri rozhodovaní.

Aplikácia

2.1 Sudca je povinný plniť svoje sudcovské povinnosti bez uprednostňovania, zaujatosti alebo predsudku.

2.2 Sudca je povinný správať sa vo svojom úrade i mimo neho tak, aby svojim správaním udržiaval a zvyšoval dôveru verejnosti, právnickej odbornej verejnosti a účastníkov konania v nestrannosť sudcu i súdnictva.

2.3 Sudca je v rámci možností povinný postupovať tak, aby svojim správaním na minimum obmedzil možnosť, že dôjde k situácii, keď ho bude nutné z konania vo veci či z rozhodovania vo veci vylúčiť.

2.4 Sudca nesmie v priebehu konania alebo pred jeho možným začatím vedome vyslovovať pripomienky, pri ktorých by bolo možné dôvodne očakávať, že ovplyvnia výsledok konania alebo poškodia dojem spravodlivého konania. Zároveň sudca nesmie verejne ani inak vznášať pripomienky, ktoré by mohli mať dopad na priebeh spravodlivého procesu týkajúceho sa akejkoľvek osoby alebo veci.

2.5 Sudca je povinný vylúčiť sa¹ z účasti na konaní o veci, ktorú nie je schopný rozhodovať nestranne alebo u ktorej by mohol objektívny pozorovateľ získať dojem, že sudca nie je schopný rozhodnúť vec nestranne. Ide najmä o prípady:

2.5.1 Sudca je skutočne zaujatý alebo predpojatý vo vzťahu k účastníkovi konania alebo vzhľadom na osobnú znalosť okolností, ktoré sú predmetom dokazovania v dotknutom konaní.

2.5.2 Sudca v minulosti pôsobil v rozhodovanej veci ako právnik alebo ako významný svedok.

2.5.3 Sudca alebo člen jeho rodiny má na výsledku rozhodovanej veci ekonomický záujem.

Vylúčenie sudcu sa nevyžaduje, ak vo veci nemožno ustanoviť iný senát, ktorý by vo veci konal, alebo z dôvodu naliehavých okolností, keď by nečinnosť mohla viesť k vážnemu pochybeniu pri výkone spravodlivosti.

Hodnota 3

INTEGRITA

Zásada

Integrita je základným predpokladom náležitého výkonu funkcie sudcu.

¹ V našom právnom systéme je sudca povinný oznámiť skutočnosti, pre ktoré je vylúčený z prerokovania a rozhodovania veci, pozn. prekl.

Aplikácia

3.1 Sudca je povinný správať sa tak, aby sa mu z pohľadu objektívneho pozorovateľa nedalo nič vytknúť.

3.2 Správanie a konanie sudcu musí verejnosť ubezpečovať, že môže veriť v integritu súdnictva. Spravodlivosť má byť nielen vykonávaná, ale musí sa aj javiť, že je vykonávaná.

Hodnota 4

SLUŠNOSŤ (ADEKTIVÁTNOSŤ SPRÁVANIA)

Zásada

Slušný prístup sudcu, ktorý prezentuje aj navonok, je základom výkonu všetkých činností sudcu.

Aplikácia

4.1 Sudca je povinný pri plnení všetkých svojich činností zdržať sa akéhokoľvek neslušného správania a všetkých prejavov, ktoré by sa ako neslušné mohli javiť.

4.2 Sudca je pod neustálym dohľadom zo strany verejnosti, a preto musí slobodne a ochotne prijať určité osobné obmedzenia, ktoré by sa bežnému občanovi mohli javiť ako príťaž. Konkrétne je sudca povinný správať sa spôsobom zodpovedajúcim dôstojnosti jeho funkcie.

4.3 V osobnom kontakte s osobami vykonávajúcimi právnické povolanie, ktoré pravidelne pôsobia na príslušnom súde, je sudca povinný vyhýbať sa situáciám, ktoré by mohli dôvodne viesť k podozreniu, že sudca nekoná nezaujato a nestranne.

4.4 Sudca sa nesmie podieľať na rozhodovaní vo veci, v ktorej ktorýkoľvek člen jeho rodiny zastupuje účastníka konania alebo je osobou, ktorá je s vecou akokoľvek spojená.

4.5 Sudca nesmie dovoliť osobe vykonávajúcej právnické povolanie využívať sudcovo obydlie na prijímanie klientov alebo iných členov právnickej profesie.

4.6 Sudca podobne ako každý iný občan má právo na slobodu prejavu, viery, združovania a zhromažďovania, ale pri výkone týchto práv je sudca povinný správať sa vždy tak, aby chránil dôstojnosť funkcie sudcu a nestrannosť a nezávislosť súdnictva.

4.7 Sudca je povinný obstarávať si informácie o svojich osobných finančných záujmoch a finančných záujmoch osôb, v prospech ktorých by mohol konať, a v primeranej miere je takisto povinný snažiť sa získať informácie o finančných záujmoch svojej rodiny.

4.8 Sudca nesmie dovoliť, aby jeho rodina alebo spoločenské a iné vzťahy nevhodne ovplyvňovali jeho postup pri výkone funkcie sudcu a jeho úsudok.

4.9 Sudca nesmie využívať alebo prepožičiavať prestíž svojej sudcovskej funkcie na uprednostňovanie svojich súkromných záujmov, súkromných záujmov svojej rodiny alebo

kohokoľvek iného ani nesmie sám vytvárať alebo nechať iných vytvárať dojem, že ktokoľvek má zvláštne postavenie spôsobilé na to, aby nevhodne ovplyvňoval sudcu pri výkone jeho sudcovských povinností.

4.10 Sudca nesmie využiť ani sprístupniť dôverné informácie, s ktorými sa oboznámil pri výkone svojej funkcie sudcu, na iný účel, ako je plnenie jeho sudcovských povinností.

4.11 V rámci náležitého plnenia sudcovských povinností je sudca oprávnený:

4.11.1 Písať, prednášať, vyučovať a podieľať sa na činnostiach súvisiacich s právom, právnym systémom a výkonom spravodlivosti či súvisiacimi záležitosťami.

4.11.2 Predstúpiť pred úradný orgán pri verejnom pojednávaní týkajúcom sa záležitosťou práva, právneho systému, výkonu spravodlivosti či súvisiacich otázok.

4.11.3 Zastávať funkciu člena úradného orgánu alebo inej vládnej komisie, výboru či poradného orgánu za predpokladu, že takéto členstvo neodporuje predstave o nestrannosti a politickej nestrannosti sudcu.

4.11.4 Zapájať sa do ďalších činností, pokiaľ tieto nepoškodzujú dôstojnosť sudcovskej funkcie a nijako nezasahujú do výkonu sudcovských povinností.

4.12 Sudca nesmie vykonávať po dobu trvania svojej sudcovskej funkcie prax v právnickom odbore.

4.13 Sudca je oprávnený založiť alebo vstúpiť do združenia sudcov alebo zúčastňovať sa na činnosti iných organizácií zastupujúcich záujmy sudcov.

4.14 Sudca ani členovia jeho rodiny nesmú žiadať ani prijímať akékoľvek dary, dedičstvo, pôžičky alebo iné výhody v súvislosti s niečím, čo sudca vykonal, má vykonať alebo naopak nemá vykonať v rámci plnenia svojich sudcovských povinností.

4.15 Sudca nesmie vedome umožniť zamestnancom súdu a osobám, na ktoré má sudca vplyv, sú mu podriadené alebo nad ktorými vykonáva dohľad, aby požadovali či prijímali akékoľvek dary, dedičstvo, pôžičky alebo iné výhody v súvislosti s niečím, čo tieto osoby vykonal, majú vykonať alebo naopak nemajú vykonať v rámci plnenia svojich povinností a v rámci výkonu svojej funkcie.

4.16 V súlade so zákonom a ďalšími požiadavkami vyplývajúcimi z právnych predpisov v oblasti práva na informácie môže sudca prijať symbolický dar, ocenenie alebo plnenie primerané okolnostiam, pri ktorých je zaistené, že takýto dar, ocenenie alebo plnenie nemôže byť dôvodne vnímané ako nástroj slúžiaci na ovplyvnenie sudcu pri výkone jeho sudcovských povinností a ani nijako nemôže viesť k podozreniu o nedostatku nestrannosti.

Hodnota 5

ROVNOSŤ

Zásada

Zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie všetkým, ktorí sa obrátia na súd, je základným predpokladom riadneho výkonu sudcovskej funkcie.

Aplikácia

5.1 Sudca si musí byť vedomý a musí rozumieť rozmanitostiam v spoločnosti a rozdielom vyplývajúcim z rôznych zdrojov, ako je najmä rasa, farba pleti, pohlavie, náboženstvo, národnosť, spoločenské postavenie, postihnutie, vek, rodinný stav, sexuálna orientácia, sociálne a ekonomické postavenie a iné podobné príčiny („irelevantné dôvody“).

5.2 Sudca pri výkone sudcovských povinností nesmie slovami alebo správaním prejavovať zaujatosť alebo predsudok voči akejkoľvek osobe alebo skupine z irelevantných dôvodov.

5.3 Sudca je povinný vykonávať sudcovské povinnosti tak, aby bral náležitý ohľad na všetky osoby, ako sú strany v konaní, svedkovia, právnici, zamestnanci súdu a sudcovskí kolegovia, bez odlišného zaobchádzania na základe irelevantných dôvodov, ktoré sú nepodstatné pre riadny výkon jeho povinností.

5.4 Sudca nesmie vedome umožniť zamestnancom súdu alebo iným subjektom, na ktoré má vplyv, ktoré sú mu podriadené alebo nad ktorými vykonáva dohľad, aby zaobchádzali odlišne s dotknutými osobami vo veci prerokovávanej sudcom na základe irelevantných dôvodov.

5.5 Sudca je povinný od právnikov zúčastnených na konaní pred súdom vyžadovať, aby sa zdržali prejavov zaujatosti alebo predsudkov, a to slovami alebo správaním, založených na irelevantných dôvodoch, okrem tých, ktoré sú právne relevantné pre predmet sporu v konaní a môžu byť tiež predmetom legitímnej obhajoby.

Hodnota 6

ODBORNÁ SPÔSOBILOSŤ A ZODPOVEDNÝ PRÍSTUP

Zásada

Odborná spôsobilosť a zodpovedný prístup sú predpokladmi riadneho výkonu sudcovskej funkcie.

Aplikácia

6.1 Sudcovské povinnosti sudcu majú prednosť pred všetkými ostatnými činnosťami.

6.2 Sudca je povinný zasvätiť profesionálnu činnosť sudcu výkonu sudcovských povinností, ktoré zahŕňajú nielen výkon sudcovských funkcií a záväzkov na súde a vydávanie rozhodnutí, ale taktiež ostatné úlohy vzťahujúce sa na sudcovskú funkciu alebo fungovanie súdu.

6.3. Sudca je povinný prijať primerané kroky na to, aby si udržiaval a zvyšoval odborné vedomosti, znalosti a osobné kvality nevyhnutné na riadny výkon sudcovských povinností, a na tento účel využívať školenia alebo iné prostriedky, ktoré by mali byť sudcom pod dohľadom justície k dispozícii.

6.4 Sudca je povinný získavať informácie o relevantnom vývoji medzinárodného práva vrátane medzinárodných dohôrov a iných dokumentov zakladajúcich normy ľudských práv.

6.5 Sudca je povinný plniť všetky sudcovské povinnosti efektívne, spravodlivo a primerane rýchlo vrátane doručovania vyhradených rozhodnutí².

6.6 Sudca je povinný udržiavať poriadok a slušnosť na všetkých pojednávaniach pred súdom a byť trpezlivý, dôstojný a zdvorilý vo vzťahu k účastníkom, členom poroty, svedkom, právnikom a ostatným, s ktorými pri výkone úradnej právomoci koná. Sudca je povinný vyžadovať podobné správanie aj od právnych zástupcov, zamestnancov súdu a osôb, na ktoré má vplyv, ktoré sú mu podriadené alebo nad ktorými vykonáva dohľad.

6.7 Sudca sa nesmie správať spôsobom nezlučiteľným s riadnym výkonom sudcovských povinností.

IMPLEMENTÁCIA

Z dôvodu povahy sudcovskej funkcie je potrebné, aby súdna moc na národnej úrovni prijala účinné opatrenia na zabezpečenie mechanizmov, ktoré budú implementovať tieto zásady, pokiaľ takéto mechanizmy v ich jurisdikcii už neexistujú.

DEFINÍCIE

V týchto zásadách, pokiaľ z kontextu nevyplýva alebo si nevyžaduje niečo iné, majú nasledujúce pojmy takýto význam:

„Zamestnanci súdu“ sú všetci, ktorí tvoria osobný personál sudcu vrátane súdnych úradníkov.

„Sudca“ je akákoľvek osoba vykonávajúca sudcovskú právomoc bez ohľadu na spôsob jej ustanovenia.

„Rodina sudcu“ zahŕňa manžela/manželku, syna, dcéru, zaťa, nevestu a akýchkoľvek ďalších blízkych príbuzných alebo osobu, ktorá je spoločníkom alebo zamestnancom sudcu a ktorá žije v sudcovej domácnosti.

„Manžel/manželka sudcu“ zahŕňa aj životného partnera sudcu alebo akejkoľvek inej osoby ktoréhokoľvek pohlavia v blízkom osobnom vzťahu so sudcom.

²Reserved decision – rozhodnutie, ktoré sudca nevynesie bezprostredne po skončení pojednávania, ale si vyhradí určitý čas na jeho vypracovanie po preskúmaní predložených dôkazov v písomnej forme, pozn. prekl.